

aquest terme argòtic passà al cast. d'Amèrica i al cat. empordanès etc. (*murfar*, *-fada*, *-faire*, *murfoiar* *AlcM*), la *+murfa* 'la menjussa, la menja' en el B. de Maldà (*Excurs.*, p. 170).

Amorf 'sense forma regular', pres del gr. ἄμορφος 'sense forma'; *amorfia* [1868, *SLitCosta*]; *amorfa* [id.]; *amorfosi*. *Dimorf*; *dimorfisme*. *Polimorf*; *polimorfisme*. *Morfema* [DFA., en fr., figura ja *morphème* en la trad. de la *Kurzgef. Gramm.* de Brugmann, per Meillet]; creat per Baudoin de Courtenay c. 1899, com a contrapartida de *fonema* (1905); atenció a no imitar la inepta inutilització que han infligit alguns americans a aquest terme necessari, en tòrcer-li el significat fent-ne una vaguetat pedantesca sense contingut científic (la definició del DFA. és millor); *morfemàtic*.

CPT.: *Morfologia* [acc. naturalística, 1868, *SLitCosta*; la gramatical ja era usual entre nosaltres c. 1910-15]; *morfològic*. *Morfogènia*; *morfogen*; *morfogènic*.

+*Morfonologia* i +*morfonològic*, mots encunyats per l'eminent lingüista rus N. Trubetskoi († 1938), per denominar els fenòmens, de lingüística diacrònica i sincrònica, deguts a la conjuminació o joc recíproc dels fets fonètics i morfològics (anàlegs als que es comenten en molts articles del present diccionari, com *fer*, *eixerit*, *clafert*, *fita*, *esclètxa*, *trossar* etc.) [Trubetskoi, *Grünzüge der Phonologie*, Praga, 1939].

Metaplasme, *metaplàstic*, V. plàstic *Metàstasi*, *metastàtic*, V. *estar* *Metastèrnum*, V. *estèrnum* *Metatars*, *metatarsià*, V. *tars* *Metàtesi*, *metatètic*, +*metatètitzar* (està en ús, si bé hauria estat preferible *metatesar*, cf. *metamorfosar*), V. *tesi* *Metatoràcic*, *metatoràx*, V. *iràx* *Metazoic*, *metazous*, V. *zoologia* *Metec*, V. *economia* *Metedor*, V. *metre* *Metempsicosi*, V. *psíquic*

METEOR, pres del gr. μετέωρα 'fenòmens celestes', neutre plural de l'adjectiu μετέωρος 'elevant', format amb el prefix μετα- i el verb ἀέρω 'jo aixeco, enlairó'. □ 1.ª doc.: *meteoero*, 1695, Lacav.

Fontserè: «*meteoer*: fenomen que té lloc a l'atmosfera» (*CiFiNat*, p. 98 i lèxic); Lacav.: «*los meteoros* són certs cossos imperfectes, composts dels vapors y de les exhalacions, que lo Sol ab son calor atrau en alt». Verdager va usar la forma amb accentuació grega: «com passen los *metèors* que 'l cel faxen», *Canigó* XII, 196; després predominà la llatina [DOrt.; Ruyra; Fontserè].

DERIV.: *Meteòric* [Lab. 1840]. *Meteorit*. *Meteorisme*, de μετεωρισμός, 'acció d'aixecar-se', 'inflor'; *meteoritzar* gr. μετεωρίζω, -ització (tots ells DOrt.).

CPT.: *Meteorologia* [Lab. 1840] «ciència que estudia els fenòmens atmosfèrics» (Fontserè, l. c.); *meteorològic* [Lab. 1840]; *meteoròleg* [DOrt.]; *meteorologista* és un barbarisme]. *Meteorografia* [DOrt.]; *meteorogràfic*; *meteorògraf* [id., id.]; +*meteorograma* (add. de Fontserè, al seu DOrt.). ¿Quan serà retornada a Catalunya la preciosa col·lecció dels materials meteorològics aplegats per Fontserè i els seus col·labora-

dors catalans, que els fou robada per l'infame Dictador i els seus falangistes, i jeu abandonada en uns soterranis madrilenys? Veg. el llibre de Rafel Patxot, *Guaitant Enrera*, Ginebra 1952, 950 pp.; *Lettre aux membres de l'Organisation Météorologique Internationale*, Fribourg 1948, 44 pp.

METGE, pres del ll. mēdīcus id., derivat de mēdērī 'curar de, cuidar', 'curar, guarir', 'medicar'. □ 1.ª doc.: orígens (Llull etc.).

«Eu són *metge* ---» (*VidesR*, veg. infra a *metzina*). «Tiberi quez era senyor / ag una malaltia gran, / que fo lebrós, d'on era dan; / e digueren-li --- / que un bon *metge*, certament, / era vengut en celes parts, / qui sabia bé les set arts, / e garia totes les gens / e no-y metia nuyls engüens», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 468 (de nou vv. 481, 485, 566, 576); «portats-me --- en un abadia prés d'aysi, car yo sé bé --- qèy trobaria *metga* qui-m *metgaria*», Reixac (*Questa*, 33.12); «los francesos tantost van exir de la celada --- Lo Sr. Rey va --- ferir lo primer que trobà ab la lança, tal, per mig de l'escut, que no li calc cercar *metge*, e puis va metre mà a l'espaa ---», Muntaner (fets de 1285, Casac. iv, 48.13); «Axi com lo bon *metge*, que no guarda -l plaer del pacient, mas lo profit —dix Tirèsias— usaré jo en tu, car lo meu ofici no és --- sinó desenganar», *BMetge* (*Somni* III, *NCL.*, 90.17); «Com lo rey fon dins la ciutat, feren venir los *metges* e curaren les nafres del rey», *JoMartorell* (Ag. i, 58); «lo *metge* diu que està molt mal ---, fer consulta de *metges* --- medicinar lo malalt ---», *OPou* (*TbPu.*, 238).

Mot comú al català de totes les terres i tots els temps; fins avui pertot vigent de Nord a Sud del domini, i des d'Eiv. (PzCabr.) fins a l'extrem Nordoest, pertot pronunciat amb é, com és d'esperar, fins a les Valls Ferrera, Cardós (*mège* Tavascan, 1934) i Bof [1957 ---]. Interessa observar que el català té la dignitat de ser (junt amb l'oc. antic i una part dels dialectes moderns d'Occitània i d'Itàlia) l'única llengua romànica on el llatí MEDICUS s'ha perpetuat en forma hereditària i rigorosament popular: en les altres llengües neolatinnes hi ha hagut sempre formes cultistes o semi-cultes. Per a les denominacions en les altres llengües romàniques (incloent-hi alguns fets catalans), són útils els treballs d'Alf Thorn (*Les désignations françaises du Médecin et de ses concurrents*, Jena, 1932) i Y. Malkiel, *Iberica* III, 127-71 (sovint desencertat i farragós, però amb materials útils), cf. *RLiR* XXVIII, 1964, 219. De la superioritat dels nostres *metges* medievals és testimoni eloqüent el manlleu que féu del nostre mot el cast. *me(t)ge*, *menge* (segles XIII-XIV), *DECH* IV (4a17-31), així com de *metgia*.

DERIV.: *Metgessa* [BMetge]: «Saps en què són elles liberals? --- a gastar en devines --- en pintadores, en *metgeses* e en amadors» (*Somni*, *NCL.*, 119.9, III). Els escribes medievals no sempre hi posen la grafia única correcta, amb -ss-: «Volgè ensajar / una tacanya / *metgessa*, strana / —fon de Bigorra— / qui, vella y porra, / tot Aragó, / de Rosselló / fins a València, / ab sa sciència / gorrat avia», *JRoig* (*Spill*, 4540, així en